

Technical Assistance for
Civil Society Organisations
Bosnia and Herzegovina

This project is funded
by the European Union.

**Finalni izvještaj o realiziranim aktivnostima mreže Građani za Europu
uz podršku TACSO projekta u BiH inicijativama mreža, koalicija, inicijativa, saveza,
platformi organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini**

Decembar 2014

Sadržaj

Uvod	3
O mreži "Građani za Europu"	3
1. Tematska radionica "Mrežno komuniciranje"	4
2. Tematska radionica "Strateško i operativno pozicioniranje"	7
3. Multisektoralna radionica "Napredak Bosne i Hercegovine ka Europskoj uniji- Identifikacija prostora za sektoralnu saradnju vladinih institucija, nevladinih organizacija i drugih zainteresiranih strana"	11
Dodatak 1: Lista članica Mreže "Građani za Europu"	21
Dodatak 2: Lista učesnika tematske radionice "Interna i eksterna komunikacija"	21
Dodatak 3: Lista učesnika tematske radionice "Strateško i operativno pozicioniranje"	22
Dodatak 4: Lista učesnika višesektoralne radionice	22

Ovaj izvještaj je produkt mreže Građani za Europu i odnosi se na aktivnosti koje su uz podršku TACSO projekta u BiH inicijativama mreža, koalicija, inicijativa, saveza, platformi organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini realizovale članice mreže. Mišljena iznešena u izvještaju su odgovornost Udruženja Vesta, organizacije koja koordinira mrežom Građani za Europu i ne odražavaju stavove TACSO BiH niti Europske Unije.

Uvod

Članice Mreže Građani za Europu (GzE) su uz podršku TACSO projekta BiH inicijativama mreža, koalicija, inicijativa, saveza, platformi organizacija civilnog društva (OCD) u Bosni i Hercegovini realizirale niz značajnih aktivnosti u periodu juni-decembar 2014. godine. Cilj svih aktivnosti je bio usmjeren na jačanje civilnog dijaloga o ključnim aspektima procesa europskih integracija u Bosni i Hercegovini kao i osnaživanju i promoviranju mrežnog djelovanja organizacija civilnog društva.

Specifično, članice Mreže Građani za Europu su uz podršku TACSO BiH organizovale dvije radionice usmjerene na izgradnju vlastitih organizacionih kapaciteta i definisanje pravila i smjernica za internu i eksternu komunikaciju, kao i na prepoznavanje strateških i operativnih pravaca budućeg djelovanja u procesu europskih integracija. Treća radionica je pored članica mreže okupila značajan broj partnera i zainteresiranih strana iz vladinog i javnog sektora, sa kojima su Građani za Europu razgovarali o zajedničkim aktivnostima na planu ispunjavanja obaveza koje BiH ima na putu ka Europskoj uniji.

Radionice za jačanje internih kapaciteta mreže Građani za Europu su održane u julu i septembru 2014. U oba slučaja je nadpolovična većina članstva diskutovala o mogućnostima daljeg rada zbog čega se može smatrati da su rezultati radionica bazirani na širem interesu mreže. Izvještaji sa radionica su ponuđeni u formi nacрта svim članicama, a finalni dokument je usvojen tek nakon prijema povratnih informacija. Na ovaj način je omogućeno svim članicama mreže da budu realni nosioci zaključaka i da imaju vlasništvo nad procesom.

Treća radionica je, kao što je navedeno, uključila širi krug zainteresiranih strana i po primjenjenoj metodologiji se u suštini ne razlikuje od predhodne dvije. Naime, kao i u predhodnim radionicama, učesnicima je na početku omogućeno usvajanje informacija od posebnog značaja za dalji tok radionice, nakon čega je rad organizovan u malim grupama u cilju neposrednog i otvorenog pristupa rješavanju identifikovanih problema. Dodatna vrijednost multisektoralne radionice, koja je održana 11. 12. 2014. godine je činjenica da su u planiranje aktivnosti aktivno uključni predstavnici vladinih institucija i javnih preduzeća, agencija i službi, koji su zajedno sa članicama Građana za Europu identifikovali ključne, zajedničke korake u procesu europskih integracija.

Ovaj izvještaj u nastavku donosi pregled održanih radionica, koji se između ostalog odnosi na konkretne planove akcije za jačanje internih kapaciteta Mreža Građani za Europu kao i osnaživanje glasa Mreže u procesu europskih integracija.

O mreži "Građani za Europu"

U uvodnom dijelu potrebno je podsjetiti da je Mreža Građani za Europu jedinstvena inicijativa nevladinih organizacija u Bosni i Hercegovini koja se do novembra 2013. godine realizirala pod pokroviteljstvom Specijalnog predstavnika Europske unije u BiH, N.J.E. Petera Sorensena i uz podršku Kraljevine Švedske i SIDA-e. Nakon tri godine uspješnog vođenja aktivnosti u okviru inicijative, Udruženje Vesta je na osnovu iskazane podrške članica, dobilo ovlaštenje od ureda Specijalnog predstavnika EU u BiH, za dalje upravljanje neformalnom mrežom u narednom periodu.

U okviru inicijative Građani za Europu trenutno djeluje trenutno 26 nevladinih organizacija iz cijele Bosne i Hercegovine. Članice svojim radom doprinose snažnijem glasu civilnog društva u procesu europskih integracija i osiguravaju da reformske promjene budu u skladu sa potrebama krajnjih korisnika. Tematski stručnjaci, koji djeluju u nevladinim organizacijama, artikuliraju različite potrebe sa terena na osnovu kojih, u ime mreže, zagovaraju konkretne mjere i traže od donosioca odluka brži napredak na putu europskih integracija.

Mreža Građani za Europu informiše javnost putem web stranice www.gradjanizaeuropu.ba, te putem Facebook-a [Inicijativa Građani/ke za Europu](#) i Twittera #ZaEuropu

1. Tematske radionice "Mrežno komuniciranje"

Tematska radionica o unaprjeđenju komuniciranja članica mreže Građani za Europu je održana 18.07. 2014. u Sarajevu uz podršku TACSO ureda u BiH i uz učešće predstavnika 13 članica mreže.

U skladu sa ranije dostavljenim dnevnim redom, učesnici su se na početku sastanka podsjetili ključnih strateških orijentacije mreže, koje su prihvaćene predhodnim potpisivanjem memoranduma o razumjevanju, kao i preporuka iz predhodnih faza u sva tri ciljana sektora (poljoprivreda i ruralni razvoj, energija i okoliš te rad i zapošljavanje). Nakon pozdravnih riječi TACSO BiH rezidentne savjetnice Slavice Drašković i riječi ohrabrenja za ciljeve koji su postavljeni pred članice mreže, prisutni članovi mreže su dobili priliku da ukratko prezentiraju ključne aktivnosti svojih organizacija koje se odnose na očekivane rezultate. Tokom prezentacija kratko se diskutovalo o učinjenim pomacima i promjenama na terenu zbog čega se ukazala potreba za ažuriranjem postavljenih ciljeva. S tim u vezi, koordinatorica Mreže je nagovjestila da će se u okviru izvještaja pozvati članice da doprinesu ažuriranju kratkoročnih ciljeva.

U radnom dijelu sastanka, članice su podjeljene u manje grupe sa zadatkom da daju početna stajališta o potrebnim procedurama za interno i eksterno komuniciranje mreže. Prva grupa je dobila zadatak da sa aspekta interne komunikacije predoči potencijalne smjernice odgovarajući na pitanja:

- Šta su ključna pitanja oko kojih članice mogu imati zajednički interes i voditi internu komunikaciju?
- Koju vrstu informacija članice očekuju od Tehničkog sekretarijata?
- Kako bi trebala izgledati interna struktura Mreže?
- Koji su alati interne komunikacije koji članice preporučuju?

Druga grupa je dobila zadatak da analizira eksterno okruženje i odgovori na sljedeća pitanja:

- Ko su akteri relevantni za mrežu u procesu eksterne komunikacije za sve sektore pojedinačno i posebno za Inicijativu?
- Na koji način Mreža komunicira sa vanjskim akterima (alati, kako često, šta...)?
- Ko kreira finalne poruke/saopštenja prema vanjskim akterima na nivou sektora i na nivou pitanja od interesa za cijelu Mrežu?

Članice mreže Građani za Europu su nakon rada u malim grupama formulisali prijedloge, koji su neposredno nakon sastanaka prosljeđeni i drugim organizacijama koje nisu bile u mogućnosti da dođu. Nakon dvosredmičnog roka predviđenog za prikupljanje dodatnih prijedloga, usaglašena su osnovna polazišta za internu i eksternu komunikaciju.

INTERNA KOMUNIKACIJA	1. Informacije o procesima zakonodavnih aktivnosti, te mogućnost učešća u procesu konsultacija kao i informacije o aktivnostima članica mreže na ostvarivanju prioriteta sektora, predstavljaju ključna pitanja oko kojih članice mogu imati zajedničke interese i voditi aktivnu internu komunikaciju.	
	2. Članice od Tehničkog sekretarijata očekuju ažurirane informacije o procesima europskih integracija u definisanim sektorima te o eventualnim javnim pozivima za operativne troškove.	
	3. Interna struktura mreže bi trebala počivati na Tehničkom sekretarijatu i koordinatorima za svaki sektor.	
	4. Među alatima za efikasno interno komuniciranje treba da bude generalna mailing lista, sektorska mailing lista kao i sastanci.	

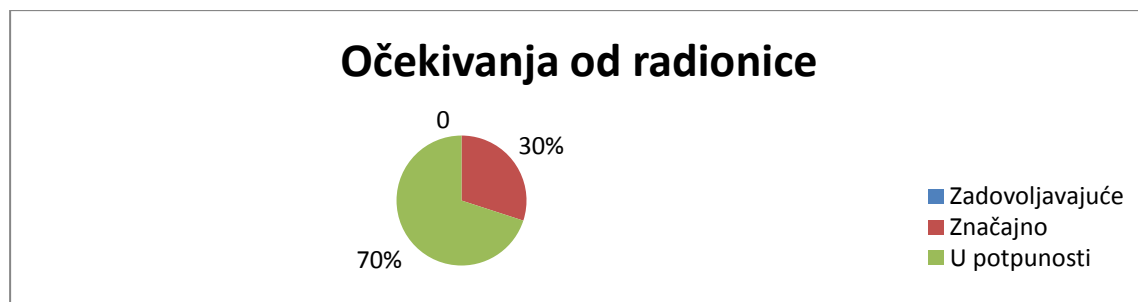
Važni akteri za eksterno komuniciranje su domaće institucije svih nivoa vlasti, međunarodne institucije uključujući Delegaciju Europske unije u BiH, domaće nevladine organizacije (sindikati, udruženja poslodavaca, komore, sektorske grupe, savezi...) i agencije. U tom smislu, članice su donijele nekoliko zaključaka.

EKSTERNO KOMUNICIRANJE	1. Mreža treba da pokrene komunikaciju, a inicijativa treba da dođe od Tehničkog sekretarijata koji zastupa interese mreže kao i od sektorskih grupa. Komunikacije treba da se vodi putem redovnih saopštenja mreže (kvartalno o aktivnostima mreže) i po potrebi (u zavisnosti od inicijative).	
	2. Finalne poruke i saopštenja treba da kreira Sekretarijat mreže (Vesta) u saradnji sa predstavnicima sektorskih grupa.	
	3. Sektorske grupe treba da se povežu sa ostalim srodnim sektorskim mrežama u cilju postizanja zajedničkih ciljeva.	

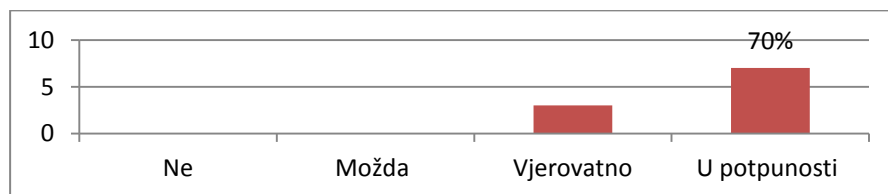
Tematska radionica Mrežno komuniciranje je bila od izuzetne važnosti za dalji razvoj mreže. Sudjelovanjem u kreiranju smjernica za komuniciranje u okviru mreže, kao i za izgradnju odnosa sa javnostima, članice su obezbijedile vlasništvo nad ovim procesom i neposredno odlučile o daljem načinu poslovanja.

Procjena kvalitete sastanka je ukazala da su ključna postignuća ostvareni dijalog o važnim aspektima djelovanja mreže i činjenica da su usaglašeni stavovi u vezi sa komuniciranjem između članica kao i načinima komunikacije sa javnostima. Dodatno je naglašen kao pozitivan odabir metodologije rada kroz radne grupe i diskusiju. Radi ilustracije, izdvajamo ocjene učesnika koje se odnose na ostvarenje očekivanja i procedure koje su usvojene.

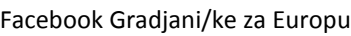
- Da li je radionica odgovorila Vašim očekivanjima? (1-nije do 5-u potpunosti)

- Da li će dogovorene procedure doprinjeti efikasnijem djelovanju mreže? (1-ne do 5-u potpunosti)

Vesta, kao organizacija koja koordinira mrežnim aktivnostima, je obezbijedila promociju radionice na web stranicama i socijalnim mrežama.

2. Tematska radionica "Strateško i operativno pozicioniranje"

Tematska radionica o strateškom i operativnom pozicioniranju mreže Građani za Europu je održana 02. 09. 2014. u Tesliću uz podršku TACSO ureda u BiH i uz učešće predstavnika 15 članica mreže.

Nakon pozdravnih riječi koordinatorice Mreže "Građani za Europu" i TASCO BiH rezidentne savjetnice Slavice Drašković, prisutni predstavnici su dobili priliku da ukratko prezentiraju ključne aktivnosti svojih organizacija koje korespondiraju mrežnim ciljevima u sektorima poljoprivreda i ruralni razvoj, energija i okoliš te rad i zapošljavanje. Primjećeno je da sve veći broj organizacija doprinosi sistemskim promjenama u Bosni i Hercegovini, a u skladu sa svojim kapacitetima – od savjetodavne podrške i rada u lokalnim zajednicama do sudjelovanja u radnim grupama koje su kreirane u cilju reformskih promjena. Ovakva diverzifikacija članstva je ocijenjena kao dodatna vrijednost mreže s obzirom da članice dobijaju neposrednu mogućnost uzajamnog učenja.

Uz profesionalnu facilitaciju, članice su na osnovu svojih misija, stručnih kapaciteta i dosadašnjeg doprinosa mreži, podjeljene u tri grupe sa zadatkom dodatne analize sektorskih prioriteta, utvrđivanje strateških orijentacija i akcionih planova za svaki od tri sektora.

U sektoru **Poljoprivreda i ruralni razvoj**, grupa je ustanovila da se na planu ruralnog razvoja i poljoprivrede nisu desile značajne promjene u proteklom periodu. U kontekstu procesa europskih integracija, Bosna i Hercegovina i dalje drastično zaostaje u reformskim promjenama i ne ostvaruje traženi napredak. Grupa je naglasila da još uvijek nije donešena odluka o izradi državne Strategije ruralnog razvoja od strane Vijeća ministara i da nema pomaka ni u usklađivanju zakonodavstva sa pravnom stečevinom Europske unije na nivou Bosne i Hercegovine. Intenziviran je dijalog za uspostavu IPARD struktura a u Briselu je usvojena Rezolucija Europskog parlamenta koja poziva BH vlasti na formiranje državnog ministarstva za poljoprivredu u skladu sa inicijativom *Green Council*, članice mreže Građani za Europu. Dodatno, prilikom izrade Programa ruralnog razvoja Federacije BiH, uključeni su predstavnici civilnog društva među kojima su dvije članice mreže: *Green Council* i Vesta koja je zastupala ranije usvojene ciljeve mreže u ovom sektoru.

Kao evidentne prostore za poboljšanje, grupa je navela:

- Potrebu intenziviranja zagovaračkih aktivnosti i informisanja ključnih interesnih strana u Briselu
- Potrebu intenziviranja komunikacije sa donosionica odluka na svim nivoima u BiH
- Potrebu sastanaka sa relevantnim službenicima Delegacije Europske unije i BiH u cilju daljeg djelovanja shodno zaključcima iz Rezolucije Europskog parlamenta¹ iz februara ove godine
- Potrebu prepoznavanja političkih opcija i vođenja dijaloga sa onima koji uviđaju značaj ruralnog razvoja i potrebe reformskih promjena u procesu europskih integracija
- Potrebu razgovora sa donatorskom zajednicom u cilju obezbjeđivanja dalje podrške procesu ruralnog razvoja u skladu sa očekivanjima Europske unije

¹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0102+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>

Imajući u vidu raspoložive kapaciteta članica kao i politički kontekst u BiH, kada je u pitanju ruralni razvoj i poljopriveda, mreža Građani za Europu je u ovom sektoru izdvojila strateški prioritet i smjernice za akciono djelovanje.

Strateška smjernica	Smjernice za akciono djelovanje
Omogućiti BiH sredstva za ruralni razvoj u programiranju podrške kroz IPA II program.	• Zagovaranje za usvajanje Strategije ruralnog razvoja BiH i IPARD strukture • Prezentacije i dodatno informisanje članova parlamenata, Vijeća ministara BiH, Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Delegacije EU u BiH • Medijsko promoviranje putem elektronskih i printanih medija i društvenih mreža

Za realizaciju određenih aktivnosti biće neohodna sredstva, te su članice predložile da se u narednom periodu pokušaju pronaći sredstva za medijsku kampanju i putne troškove članica koje će realizirati sastanke i prezentacije. Članice *Green Concil* (Sarajevo) i NGO Sistem (Brčko Distrikt) su izabrane da budu kontakt organizacije za usklađivanje aktivnosti u ovoj sektorskoj grupi u narednom periodu.

U sektoru **Energija i okoliš**, članice su ustanovile da na planu energije i okoliša takođe nije bilo značajnih i očekivanih pomaka Bosne i Hercegovine u procesu evropskih integracija. Vijeće ministara BiH nije usvojilo strategiju za regulisanje emisije ugljen dioksida. Nije usvojen niti državni Akcioni plan za energetske efikasnost i obnovljive izvore energije. Na planu usvajanja postojećeg Nacrta zakona o energetske efikasnosti u FBiH, odnosno Nacrta zakona o fondu za zaštitu okoliša i energetske efikasnosti BiH nije bilo pomaka. Nije usvojen niti državni Zakon o šumama koji je takođe bio među prioritetima

zagovaranja mreže Građani za Europu. U strateškom smislu, članice su takođe predložile strateške i smjernice za operativno djelovanje.

Strateška smjernica	Smjernice za akciono djelovanje
Doprinijeti uspostavi mehanizama za približavanje domaćeg zakonodavstva pravnoj stečevini Europske unije.	• Intenziviranje zagovaranja za uspostavljanje mehanizama za približavanju zakonodavstvu EU i strateško planiranje, te dalje jačanje svijesti o značaju životne sredine i klimatskih promjena u svim sektorima društva i privrede • Zagovaranje o usvajanju strateških dokumenata na nivou općina i kantona, kao i višim nivoima, o zbrinjavanju otpada te jačanje svijesti o značaju adekvatnosti zbrinjavanja svih vrsta otpada kao i aktivnosti na jačanju kapaciteta administrativnih struktura (ministarstva, inspekcija...).

COOR (Sarajevo) i Eko Element (Bugojno) su izabrane da budu u narednom periodu kontakt organizacije za usklađivanje aktivnosti u ovoj sektorskoj grupi.

U skladu sa definisanim prioritetima GzE u oblasti **Rada i zapošljavanja** za 2013. godinu, članice Radne grupe(RG) su otvorile diskusiju o postignućima i identificirale pomake u predhodnom periodu. U diskusiji je naglašeno da je oblast rada i zapošljavanja jedna od najkritičnijih i najproblematičnijih oblasti i da su pomaci vrlo mali, a institucionalne manjkavosti vrlo ozbiljne. U kontekstu cilja koji se odnosio na ukidanje administracije zdravstvenog osiguranja preko službi za zapošljavanje, RG je zaključila da nisu evidentirani nikakvi pomaci, da ni jedna inicijativa nije pokrenuta, niti je problem koji je adresiran bio predmetom bilo kakvih dodatnih institucionalnih rasprava, iako je ovo pitanje kao goruće prepoznato i od nevladinog sektora i zavoda/službi /biroa za zapošljavanje.

U odnosu na aktivnosti razdvajanja aktivnih i pasivnih tražilaca posla naglašeno je da zavodi/službe/biroi za zapošljavanje već rade na razdvajanju aktivnih i pasivnih tražilaca zaposlenja. Važne aktivnosti koje ove javne ustanove provode i koje pomažu u procesu razdvajanja aktivnih i pasivnih tražilaca posla su i edukacija i inicijative podrške tražiocima posla od strane službi /zavoda/biroa za zapošljavanje putem uspostavljanja i djelovanja Klubova za traženje posla. U kontekstu prostora za poboljšanja istaknuto je da bi kroz projekte članica koji se realizuju u partnerstvu sa vladinim i javnim institucijama GzE trebali nastaviti sa akcijama zastupanja za bolju saradnju i povezivanje obrazovnog sistema, ustanova za zapošljavanje i drugih aktera sa potrebama tržišta rada; adresirati nedostatak kapaciteta u biroima za obavljanje savjetodavnih poslova i potrebu za bolju povezanost i koordinaciju institucija koje pružaju pomoć nezaposlenim.

Strateške orijentacije i ključne akcije Radne grupe Rad i Zapošljavanje su definisane u skladu sa smjernicama Izvještaja Evropske komisije o napretku BiH za 2013.godinu i programskim djelovanjem organizacija članica GzE u naredne dvije godine.

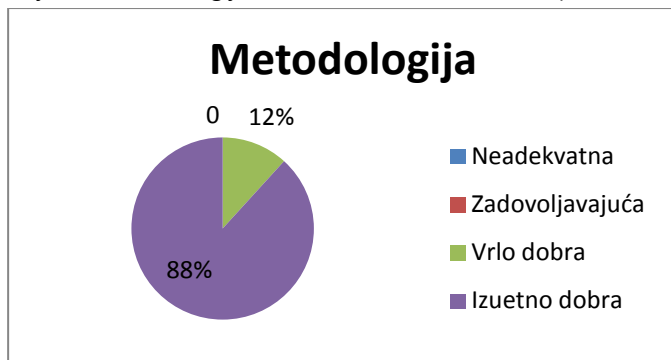
Strateška smjernica	Smjernice za akciono djelovanje
1. Zagovaranje i aktivno učestvovanje u kreiranju politika za poboljšavanje poslovnog okruženja uz kontinuirano usklađivanje politika sa pravnom stečevinom EU, u cilju stvaranja poticajnog okruženja i ambijenta za otvaranje novih radnih mjesta. 2. Promocija i unapređenje saradnje, partnerstava i koordinacije ključnih aktera u oblasti rada i zapošljavanja	• Istraživanja i izrade analiza u okviru projekata koje provode članice GzE kao osnove za zagovaranje • Zagovaranje za poboljšanje poslovnog okruženja i uključivanje predstavnika organizacija članica GzE u radne grupe za izrade razvojnih strategija na različitim nivoima vlasti • Dijalog sa poslovnim subjektima koji formiraju vlast na svim nivoima i zakonodavnim i izvršnim organima vlasti • Monitorning poboljšanja poslovnog okruženja • Mapiranje ključnih aktera na tržištu rada i promocija trenutnih aktivnosti članica GzE sa drugim akterima (biroi za zapošljavanje, edukativne institucije, nadležna ministarstva) • Iniciranje uspostave sistema koordinacije aktivnosti ključnih aktera na polju rada i zapošljavanja

CPU (Sarajevo) i NBR Nezavisni biro za razvoj (Modriča Gradačac) su u narednom periodu kontakt organizacije za usklađivanje aktivnosti u ovoj sektorskoj grupi.

Radionica mreže Građani za Europu o strateškom i operativnom pozicioniranju dodatno je doprinijela daljem razvoju mreže. Neposredan odnos svih članica mreže, njihova ekspertiza i istrajnost su još jednom dokazali da mreže raspolaže kapacitetima za saradnju sa vladinim institucijama.

Procjena efekata radionice je ukazala da 94% učesnika smatra da su njihova očekivanja ispunjena, te da su svi učesnici (100%) zadovoljni pripremom radionice. Radi ilustracije, navodimo primjer ocjene odabrane i primjenjene metodologije.

- Ocjenite metodologiju korištenu tokom radionice! (1-neadekvatna do 5-izuzetno dobra)

Dodatno, učesnici su skrenuli pažnju da je radionica bila odlična i produktivna i da su sretni što su pozvani. Svoje sudjelovanje i rad u grupama su ocijenili kao vrlo efikasno.

Vesta je i u ovom slučaju obezbijedila promoviranje događaja.

3. Multisektoralna radionica "Napredak Bosne i Hercegovine ka Europskoj uniji- Identifikacija prostora za sektoralnu saradnju vladinih institucija, nevladinih organizacija i drugih zainteresiranih strana"

Multisektoralna radionica "Napredak Bosne i Hercegovine ka Europskoj uniji - Identifikacija prostora za sektoralnu saradnju vladinih institucija, nevladinih organizacija i drugih zainteresiranih strana" kao završna aktivnost mreže Građani za Europu, podržana od strane TACSO BiH, održana je dana 11. 12. 2014. godine u Sarajevu.

Cilj multisektoralne radionice je bio da se kroz otvorenu diskusiju i razmjenu informacija o ključnim izazovima u sektorima Rad i zapošljavanje, Ruralni razvoj i poljoprivreda i Energija i okoliš, odrede mehanizmi moguće saradnje između vladinih institucija i nevladinih organizacija, kako bi se sinergijski doprinijelo efikasnijem napredovanju Bosne i Hercegovine ka Europskoj uniji.

Radionica je bila i prilika za vladine institucije da prepoznaju potencijale stručnog djelovanja nevladinog sektora, ali i da uvažavaju činjenice sa mikro nivoa na kojem se najbolje vide implikacije sporog napredovanja BiH u procesu europskih integracija, a koje vjerodostojno mogu ilustrirati članice mreže Građani za Europu (GzE).

Radionicu je otvorila gđa Amra Selesković, koordinatorica Mreže GzE, pozdravila uvažene goste, predstavnike vladinih institucija i članice mreže. U uvodnom obraćanju je naglašeno da u okviru inicijative Građani za Europu trenutno djeluje 25 nevladinih organizacija iz cijele Bosne i Hercegovine. Članice svojim radom doprinose snažnijem glasu civilnog društva u procesu europskih integracija i osiguravaju da reformske promjene budu u skladu sa potrebama krajnjih korisnika. Tematski stručnjaci, koji djeluju u nevladinim organizacijama, artikuliraju različite potrebe sa terena na osnovu kojih, u ime mreže, zagovaraju konkretne mjere i traže od donosioca

odluka brži napredak na putu europskih integracija. Izražena je nada da će i ova multisektoralna radionica polučiti očekivanim rezultatima i utvrditi prostor za zajedničko djelovanje i iniciranje sveobuhvatnijih mehanizama koordinacije i konsultacija između OCD i predstavnika vladinih institucija u bržem provođenju zahtjevnih reformi u ciljanim sektorima na putu ka EU integracijama.

Pozdravne riječi je uputila i g-đa Slavica Drašković, rezidentna savjetnica TASCO BiH i izrazila svoje zadovoljstvo činjenicom da je TACSO BiH u prilici osigurati tehničku asistenciju i podršku ovoj vrijednoj inicijativi i poželila svim učesnicima uspješan rad. Naglašeno je da je u okviru tehničke asistencije od ukupne 63 zaprimljene inicijative TACSO podržao 6 inicijativa OCD. TACSO BiH prati i kroz projektne aktivnosti podržava procese unapređenja dijaloga između OCD i vladinih institucija u cilju ubrzavanja EU integracionih procesa u BiH i kreiranja podržavajućeg ambijenta za djelovanje organizacija civilnog društva.

Nakon pozdravnih i uvodnih riječi Koordinatorice GzE i Rezidentne savjetnice TASCO BiH, izlaganje o inicijativi Sporazum za rast i zapošljavanje je imao politički savjetnik Ureda Specijalnog predstavnika EU u BiH (EUSR), g-din Ole Hammer. G-din Hammer se zahvalio na pozivu i mogućnosti predstavljanja Sporazuma za rad i zapošljavanje (engl. *Compact*)

Na početku svog izlaganja g-din Hammer ja naglasio da je, kako je već opće poznato, došlo do ozbiljnog zastoja u napretku BiH u procesima europskih integracija i da je od strane EUSR iniciran proces kreiranja nove podržavajuće platforme kojom bi se usmjerila pažnju javnosti na krucijalna pitanja i dao poticaj za promjene i angažman novoizabranih vlasti nakon oktobarskih izbora u reformskim procesima. Ankete koje su prethodile ovoj inicijativi su pokazale da čak 76% ispitanih građana želi da vidi progres u BiH na njenom putu ka EU. Ured specijalnog predstavnika EU u BiH je pokrenuo proces najširih konsultacija sa oko 1000 učesnika oko budućih prioriteta. U proces je bila uključena akademska zajednica, poslovni sektor, zavodi za zapošljavanje, NVO-i, relevantna strukovna udruženja, bankarski sektori, vladini predstavnici, domaći i međunarodni stručnjaci i drugi relevantni akteri. Cilj kome se težilo je definisanje prioriteta i provođenja hitnih mjera, koje bi se usmjerile na rješavanje problema nezaposlenosti i korupcije, obnovu investicija u BiH, otvaranje novih radna mjesta, kao i na pravedniji i efikasniji sistem socijalne zaštite. Pri izradi preporuka uzeti su u obzir i nalazi brojnih analiza provedenih od strane međunarodnih organizacija, MMF-a, Svjetske banke, Europske banke za obnovu i razvoj i drugi relevantni dokumenti. Tokom izlaganja g-din Hammer je posebice naglasio sljedeće probleme za koje su i razvijeni prijedlozi mjera za djelovanje i to: izuzetno visok procenat od 63% nezaposlenih mladih ljudi, visoka stopa i percepcija korupcije, druga najniža stopa investicija, najviša stopa izdvajanja za socijalnu pomoć u Europi i najlošije upotrebljena socijalna pomoć, pri kojoj najsiromašnije kategorije društva učestvuju sa tek oko 20% pomoći, veoma visoke takse i poreske obaveze prema poslodavcima koje potiču rast rada na crno, složen poreski sistem koji usporava nove investicije, a preduzeća koja ne osiguravaju konkurentni razvoj na tržištu još su uvijek predmetom pomoći države.

Sporazum za rast i zapošljavanje, praktični program koji je predložen bh. zakonodavcima i kreatorima politika navodi šest prioritarnih reformskih mjera, koje se odnose na pobrojane probleme. Naglašena je i inicijativa Njemačke i UK da provedba mjera iz *Compact-a* bude jedan od preduslova za status BiH kao zemlje kandidata za članstvo u EU, što bi trebalo doprinijeti snažnijoj političkoj opredijeljenosti da ovaj paket mjera bude okosnica djelovanja u narednom periodu.

Na kraju je naglašeno da će EUSR nastaviti aktivnosti u pravcu promocije programa Sporazum za rast i zapošljavanje i pozvao učesnike radionice da i samo uzmu učešće u događajima koji slijede i da doprinesu provedbi mjera. Pored određenog broja brošura koje predstavljaju *Compact* koje su distribuirane učesnicima, naglašeno je da je publikacija dostupna na www.europa.ba

Nakon predstavnika EUSR, skupu se obratio g-din Midhat Džemić, šef odsjeka za bilateralnu pomoć zemalja Evropske unije BiH u ime Direkcije za Europske Integracije (DEI). G-din Džemić je predstavio Direkciju za evropske integracije (DEI), posebno njenu ulogu u procesima IPA programiranja. Naglašeno je da Direkcija ima

ulogu glavnog koordinatora procesa evropskih integracija na nivou države i između državnih institucija i entiteta i fokalna je tačka koordinacije između Delegacije EU i države. DEI također koordinira i finansijsku pomoć Evropske unije, a direktor Direkcije je ujedno i Državni koordinator za IPA-u, odnosno predpristupnu pomoć. Istaknuto je da programiranje u okviru IPA II predviđa nekoliko značajnih izmjena u odnosu na IPA I, od kojih je jedna od značajnih **sektorski pristup u svim zemljama IPA pomoći**, koji je **obavezan za sve korisnike** i od koga nema izuzeća.

Jedna od značajnih funkcija DEI je i promociji procesa integrisanja i informisanja javnosti o tome šta proces podrazumijeva i od čega se sastoji. S tim u vezi značajna je saradnja između OCD i DEI u procesima približavanja EU integracija široj javnosti. Zbog zastoja u napretku BiH na putu ka EU integracijama, značajno su umanjene alokacije finansijske pomoći u prethodnom periodu. Isto tako sektorski planski dokumenti su razvijeni samo za tri sektora što je ključni ograničavajući faktor za pristup sredstvima IPA II sektora za čiji razvoj ne postoje usaglašeni sektorski dokumenti na državnom nivou. **Jedna od bitnih pretpostavki za sektorski pristup je postojanje sektorskih politika i strategija.** IPA II za razliku od IPA I omogućava dostupnost finansijske pomoći u svim utvrđenim područjima bez obzira na to da li zemlja ima status kandidata ili potencijalnoga kandidata u slučaju kreiranih i usvojenih sektorskih politika i progressa u provođenju istih. **Fleksibilnost IPA II programiranja omogućava reviziju finansijske pomoći i uvrštavanje sektora koji nisu predmetom podrške čim se za iste donesu i usvoje sektorski planski dokumenti.** Trenutno dva sektora, Ruralni razvoj i poljoprivreda i Energija i okoliš koji su u fokusu Građana za Europu nisu uvršteni u IPA program podrške upravo zbog nedostajućih usvojenih sektorskih politika.

G-din Džemić je istakao da se DEI zalaže sa uspostavljanje institucionalnih mehanizama saradnje i dijaloga sa OCD. Najznačajnije postignuće u tom pravcu je kreirana web platforma za konsultacije sa OCD, koja je već pripremljena i predložena na usvajanje od strane Vijeća ministara. Na kraju izlaganja naglašeno je da je DEI i u prethodnom periodu uključivao organizacije civilnog društva u različite informativne događaja, te da će i u narednom periodu osigurati učešće sektorski relevantnih i istaknutih organizacija na tematskim skupovima, okruglim stolovima i drugim informativno-konsultativnim događajima.

Koordinatorica Inicijative GzE je zahvalila uvodničarima na izuzetno značajnim izlaganjima za predstojeću diskusiju i pozvala predstavnike sektorskih grupa GzE da predstave ranije utvrđene prioritete GzE za naredni period.

Predstavnica *Green Council-a*, g-đa Sanela Klarić je ispred sektorske grupe Poljoprivreda i ruralni razvoj naglasila prioritete GzE i istakla da se u *Compact-u* svi možemo prepoznati, te da su poljoprivreda i ruralni razvoj jedan od značajnih razvojnih potencijala BiH. Istaknuto je da su GzE u prethodnom periodu ukazivali na izostanak finansijske pomoći ovom sektoru, te da će i u narednom periodu svakako zastupati ideju da se pripreme i usaglase potrebni sektorski dokumenti, kako bi se i ovaj sektor integrisao u program podrške iz IPA II. Navedeno je da je prioritet sektorske grupe; Omogućiti BiH sredstva za ruralni razvoj u programiranju podrške kroz IPA II program. U cilju dosega ovog strateškog cilja, članice planiraju sljedeće grupe aktivnosti: Zagovaranje za usvajanje Strategije ruralnog razvoja BiH i IPARD strukture; Prezentacije i dodatno informisanje članova parlamenata, Vijeća ministara BiH, Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Delegacije EU u BiH; Medijsku promociju putem elektronskih i printanih medija i društvenih mreža.

U daljem obraćanju predstavnica COOR-a, g-đa Samra Fejzibegović je predstavila definisane prioritete u oblasti Energije i Okoliša i potvrdila snažnu opredjeljenost i ove sektorske grupe da djeluje u koordinaciji sa drugima i doprinese što bržem usvajanju potrebnih sektorskih politika. Prioritet mreže Građana za Europu je intenziviranje zagovaranja za uspostavljanje mehanizama za približavanju zakonodavstvu EU i strateško planiranje, te dalje jačanje svijesti o značaju životne sredine i klimatskih promjena u svim sektorima društva i privrede. Istaknuto je da će poseban fokus u narednom periodu članice mreže GzE staviti na; Zagovaranje o usvajanju strateških dokumenata na nivou općina i kantona, kao i višim nivoima, o zbrinjavanju otpada te

jačanje svijesti o značaju adekvatnosti zbrinjavanja svih vrsta otpada. kao i aktivnosti na zagovaranju jačanja kapaciteta administrativnih struktura u procesu monitoringa (ministarstva, inspekcija...).

Predstavnik CPU, g-din Adis Muhović je u ime sektorske grupe Rad i zapošljavanje predstavio prioritete koje su GzE definisali u prethodnom periodu i istakao da isti korespondiraju i sa mjerama Sporazuma o rastu i zapošljavanju. Navedeno je da će članice mreže nastaviti sa svojim aktivnostima aktualizacije prioriteta Građana za Europu u djelu usmjerenom na zagovaranje i aktivno učestvovanje u kreiranju politika za poboljšanje poslovnog okruženja uz kontinuirano usklađivanje politika sa pravnom stečevinom EU, kako bi se stvorio ambijent za brže otvaranje novih radnih mjesta. Posebna pažnja će biti na provođenju sljedećih aktivnosti; Istraživanja i izrade analiza u okviru projekata koje provode članice GzE kao osnove za zagovaranje; Zagovaranje za poboljšanje poslovnog okruženja i uključivanje predstavnika organizacija članica GzE u radne grupe za izrade razvojnih strategija na različitim nivoima vlasti; Poboljšanju dijaloga sa vladajućim strukturama na svim nivoima i zakonodavnim i izvršnim organima i Monitoringu unapređenja poslovnog okruženja.

Po završenim kratkim pregledima trenutnih sektorskih prioriteta prezentirani su zadaci za zajednički rad u grupama predstavnika organizacija članica mreže GzE i vladinih predstavnika, uz dostavljen polazni materijal GzE za utvrđivanja prostora za zajedničke akcije. Zadaci radnih grupa, relevantna polazna osnova za dijalog i rezultati zajedničkog plana aktivnosti su predstavljeni u nastavku.

Akcionni plan –Ruralni razvoj i poljoprivreda			
Područje za saradnju u sektoru (navedite sektor u kojem je moguće zajedno strateški djelovati, uvažavajući ciljeve i prioritete odabrane od strane Građana za Europu)	Iniciranje izrade sektorske strategije ruralnog razvoja u cilju programiranja podrške ruralnom razvoju kroz IPA II program		
Aktivnosti koje je moguće zajedno realizirati	Polazni indikator za praćenje napretka	Vremenski okvir za realizaciju aktivnosti	Organizator (GzE ili vladina institucija)
- Prezentacija inicijative i zajedničko djelovanje prema parlamentarcima u pravcu pripreme i donošenja sektorske strategije ruralnog razvoja na nivou BiH kako bi bilo moguće revidirati Strateški planski dokument za korištenje IPA II i uvrstiti sektor ruralnog razvoja u program podrške - Iniciranje pozitivnih pomaka u pravcu usvajanja Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH i usvajanja sličnog zakonskog okvira na nivou RS i BiH - Operacionalizacija aktivnosti po uspostavljanju novih struktura vlasti i promocija inicijative obaveznih javnih konsultacija u sektoru ruralni razvoj i poljoprivreda - Poseban fokus na inicijativi za uspostavu sveobuhvatnih mehanizama za sigurnost hrane i podršku proizvođačima u postizanju potrebnih standarda	GzE su pratili napredak u prethodnom periodu posebno Savez za ruralni razvoj i <i>Green Council</i>/ Dopisi prema relevantnim institucijama Zakon u pripremi/ Federalnim zavod za programiranje razvoja Komunikacija prema entitetskim i državnim nivou, parlamentarcima i nadležnim ministarstvima Ozbiljan ograničavajući faktor izvozu BH proizvoda	Najkasnije do maja, 2015 maj, 2015 mart/april 2015 Tokom 2015	GzE u saradnji sa DEI GzE, inicijative prema Ministarstvu pravde BiH GzE /voditelji radne grupe za ruralni razvoj i poljoprivredu Agencija za sigurnost hrane i nadležna ministarstva; nadležne službe, inicijative podrške od strane OCD i stručnih udruženja
Preporuke za institucionalizaciju sektoralnih mehanizama za konsultacije:			
Utvrđiti mehanizam za sektorske konsultacije na nivou BiH u saradnji sa Ministarstvom pravde BiH, sa jasnim naznakama da svi zakoni u oblasti koja je predmetom razmatranja i usvajanja moraju proći raniji proces konsultacija sa organizacijama civilnog društva. Napomena: Obavezno provođenje Uredbe Vlade FBiH o pravilima za učešće zainteresovane javnosti u postupku priprema Federalnih pravnih propisa i pravnih akata od 04.06.2012. i korespondirajućih Odluka /Propisa Vlade RS.			

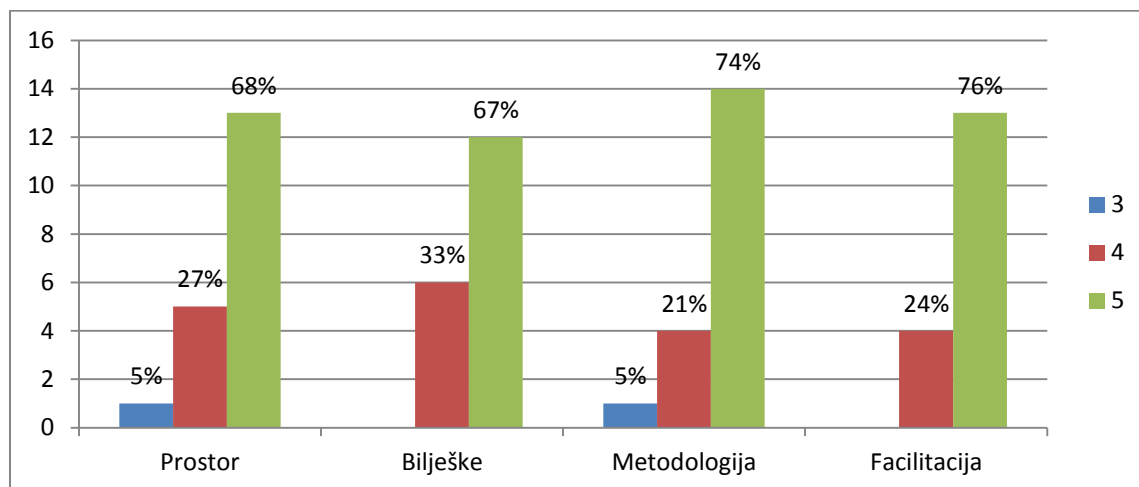
Akциони plan – Energija i okoliš			
Područje za saradnju u sektoru (navedite sektora u kojem je moguće zajedno strateški djelovati, uvažavajući ciljeve i prioritete odabrane od strane Građana za Europu)	Donošenje sektorske strategije i zagovaranje za uvrštavanje sektora u IPAll		
Aktivnosti koje je moguće zajedno realizirati	Polazni indikator za praćenje napretka	Vremenski okvir za realizaciju aktivnosti	Organizator (GzE ili vladina institucija)
Intenzivirati aktivnosti na usvajanju dokumenta za aproksimaciju razvijenu u sektoru okoliša	Već razvijeni dokumenti u sektoru okoliša, energije i transporta	Početak 2015.godine	GzE
Provođenje aktivnosti koje bi doprinijele boljem razumijevanju OCD o vladinim aktivnostima na planu EU integracionih procesa u predmetom sektoru	Sastanci i prezentcije od strane DEI	U narednom periodu	GzE /COOR
Zagovaračke aktivnosti prema vladinim institucijama /posebno državnom parlamentu u cilju provođenja potrebnih mjera koje bi vodile usvajanju sektorskih dokumenata	Argumentirana pismena obraćanja članovima parlamenata	Tokom 2015	GzE i druge zainteresirane OCD
Aktivnosti na izradi strategije o uključivanju javnosti u proces konsultacija u ovom sektoru	Trenutno postoje obaveze konsultacija samo po pitanju vode	Tokom 2015	GzE /predstavnici sektorske radne grupe
Preporuke za institucionalizaciju sektoralnih mehanizama za konsultacije:			
Kreirati „alate“ za bolje razumijevanje EU integracionih procesa i mehanizama za uključivanje javnosti Dosljedna primjena Zakona o javnim konsultacijama			

Akциони plan – Rad i Zapošljavanje			
Područje za saradnju u sektoru (navedite sektora u kojem je moguće zajedno strateški djelovati, uvažavajući ciljeve i prioritete odabrane od strane Građana za Europu)	Iniciranje sveobuhvatnijih napora vladinih institucija u aktivnostima podrške sektoru rada i zapošljavanja		
Aktivnosti koje je moguće zajedno realizirati	Polazni indikator za praćenje napretka	Vremenski okvir za realizaciju aktivnosti	Organizator (GzE ili vladina institucija)
Zagovaračke inicijative na polju provedbe programa podrške rastu i zapošljavanju	Ranija i nove apelacije prema donosiocima odluka	Od početka djelovanja novih struktura vlasti u 2015	GzE
Intenzivirati komunikaciju sa nadležnim vladinim institucijama i učvrstiti saradnju na polju rada i zapošljavanja	Nedovoljno upoznatost nadležnih institucija o radu OCD na polju rada i zapošljavanja	Tokom cijele 2015.godine	GzE
<u>Dodatne fokus aktivnosti GzE</u> Veća pažnja na analizama profila nezaposlenih i kreiranje preporuka za profesionalnu prekvalifikaciju i dokvalifikaciju u skladu sa potrebama tržišta rada	Nepovezanost tržišta rada sa upisnim politikama, nedostatak svijesti o potrebi cjeloživotnog učenja	2015. godina	Nadležne institucije uz podršku OCD koji svoje programe realizuju u oblasti prekvalifikacije
Podrška poduzetničkom osposobljavanju za pokretanje malih biznisa	Nizak nivo spremnosti za početak vlastitog biznisa	Tokom cijele godine	Nadležna ministarstva sa poticajnim programima, programi međunarodne zajednice i OCD
Zagovaračke aktivnosti na polju poreske reforme u skladu sa analizama stanja	Destimulirajući ambijent za razvoj malih i srednjih preduzeća i kreiranje novih radnih mjesta	Početkom 2015	Predstavnici GZE sa Udruženjima poslodavaca

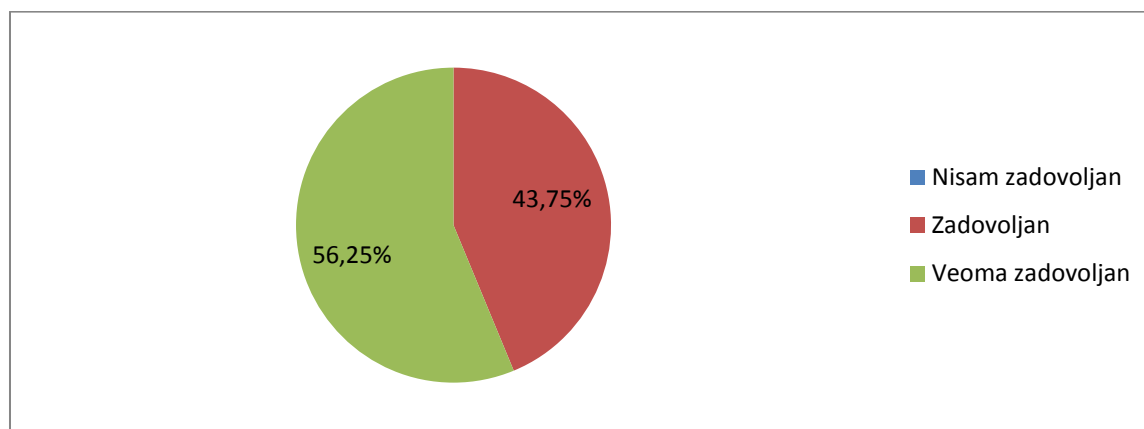
Inicijative za povećanje podrške jačanju konkurentnosti domaćih firmi	Nedovoljna konkurentnost domaćih kompanija na tržištu	Tokom cijele godine	Predstavnici GzE i relevantni međunarodni projekti
Preporuke za institucionalizaciju sektoralnih mehanizama za konsultacije:			
Konslutativni sastanci sa nadležnim vladinim institucijama u cilju zajedničkog djelovanja i konstruktivnog dijaloga na polju provođenja mjera podrške i unapređenja stanja u oblasti rada i zapošljavanja i kreiranje koordinirajućeg mehanizma za konsultacije i uvažavanje stavova OCD i udruženja poslodavaca			

Učesnici su radionicu procijenili kao izuzetno uspješnu. Od ukupno 32 učesnika radionice, evaluacijski upitni je popunilo 19 osoba. U nastavku su prikazane ocjene učesnika.

Pitanje: Molimo Vas da ocjenite kvalitet logističke pripreme radionice, pri čemu je 5 najveća ocjena.

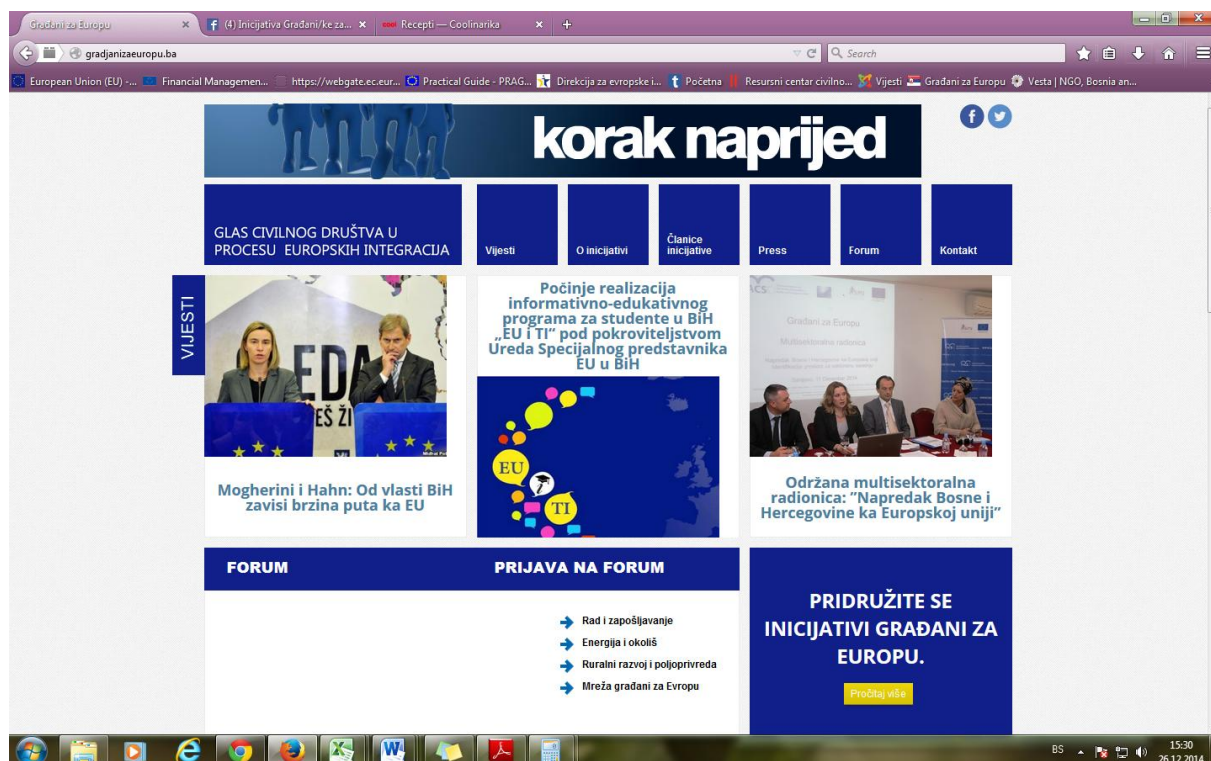
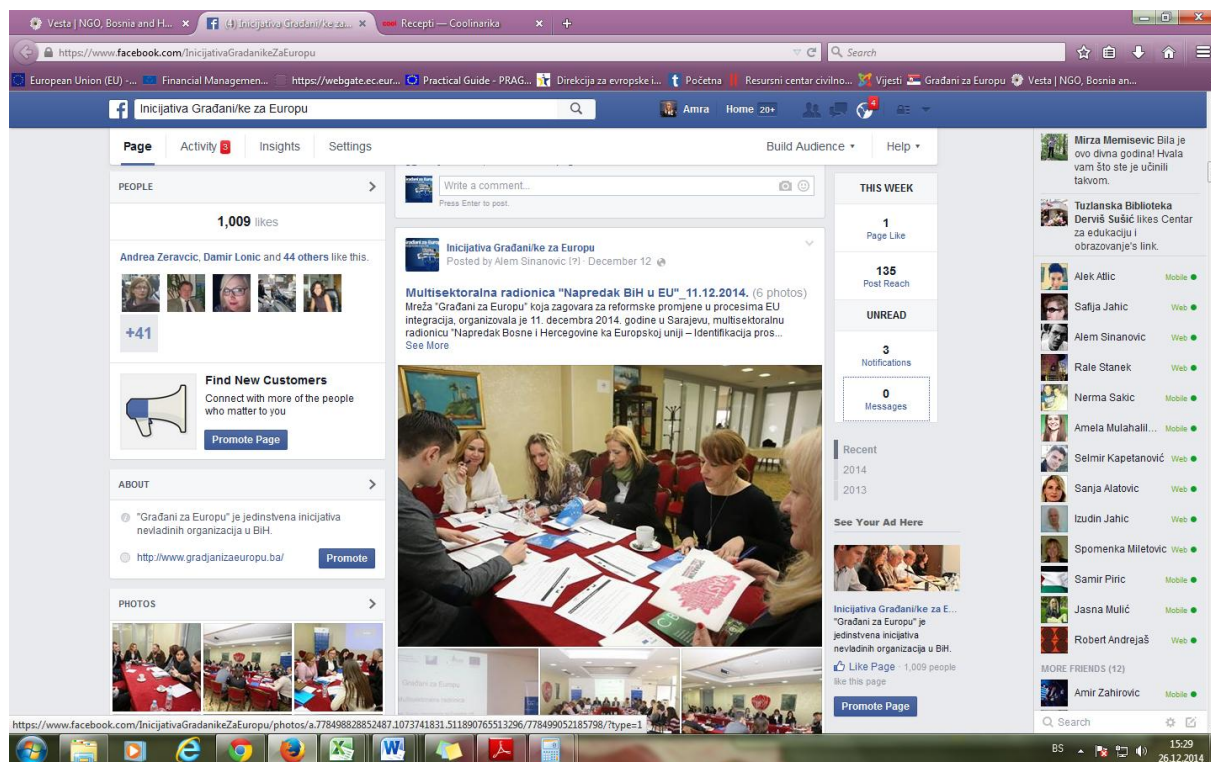
Pitanje: U kojoj mjeri ste zadovoljni rezultatima današnje radionice?

Učesnici su između ostalog predložili određene korake u cilju daljeg razvoja saradnje organizacija civilnog društva i vladinih institucija u BiH kao što je:

- aktivna podrška usvajanju Zakona o razvojnom planiranju, podrška civilnog društva Inicijativi, usvajanje sličnih akata na nivou BiH, a po uspostavi sistema za razvojno planiranje, aktivno učešće u implementaciji, monitoringu i evaluaciji donesenih akata.
- Pregled i ažuriranje izvještaja sektorskih politika.
- Izrada akcionog plana za djelovanje civilnog društva u različitim sektorima.
- Redovna komunikacija i razmjena informacija o aktivnostima.
- Koordinacija aktivnosti Građana za Europu sa DEI i DEU BiH.
- Pronaći put i način educiranja proizvođača, građana BiH, sa pozitivnim primjerima iz EU iz života i rada Građanina Europe, sa posebnim osvrtom na EU legislativu.
- Omasovljavanje, vidljivost, informativne kampanje.

Događaj je prethodilo saopštenje za javnost koje je proslijeđeno medijima u BiH. Dodatno, Vesta je radionicu najavila putem web stranica i socijalnih mreža, kao i u prethodnim slučajevima.

Dodatak 1: Lista članica Mreže "Građani za Europu"

1. Savez udruženja organskih proizvođača FBiH, Mostar
2. Centar za politike i upravljanje, Sarajevo
3. Udruženje "Nezavisni biro za razvoj", Gradačac-Modriča
4. PRONI Centar za omladinski razvoj, Brčko
5. Udruženje žena "Maja" Kravica
6. Centar za održivi razvoj, Brčko Distrikt
7. Centar za razvoj civilnog društva u Bosni i Hercegovini, Doboj
8. Udruženje BOSPER, Tuzla
9. Udruženje za poduzetništvo i posao LINK, Mostar
10. Organizacija za istraživanje, ruralni razvoj i prirodnu okolinu, Banja Luka
11. Savjet za zelenu gradnju, Sarajevo
12. Udruženje Vesta, Tuzla
13. Vermont, Brčko District
14. Centar za energetske efikasnosti, Sarajevo
15. Savez arhitekata Republike Srpske, Banja Luka
16. Centar za okolišno održivi razvoj, Sarajevo
17. Udruženje Zavičaj, Višegrad
18. Savez za ruralni razvoj BiH
19. Udruženje "Eko Leonardo", Priboj
20. Savez za povratak izbjeglih i raseljenih Bosanske Posavine, Bosanski brod
21. LIR Evolucijada, Banja Luka
22. Udruženje za podršku i razvoj "Sistem", Brčko District
23. Eko Element, Bugojno
24. Centar za ekologiju i energiju, Tuzla
25. Udruženje "Inicijative preživjelih od mina", Tuzla
26. Asocijacija za razvoj "LEDA", Zenica

Dodatak 2: Lista učesnika tematske radionice "Interna i eksterna komunikacija"

1. Slavko Inić, Saveza za ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini
2. Draženko Budimir, Organizacija za istraživanje, ruralni razvoj i prirodnu okolinu
3. Selma Osmanagić Agović, Savjet za zelenu gradnju
4. Nada Marković, Udruženje žena "Maja" Kravica
5. Nezir Hodžić, Udruženje BOSPER
6. Radmilo Mihajlović, UP Zavičaj
7. Esad Bećirović, Centar za razvoj civilnog društva u BiH
8. Semedin Kurtalić, Inicijative preživjelih od mina
9. Amira Kavgić, Inicijative preživjelih od mina
10. Semra Fejzibegović, Centar za okolišno održivi razvoj COOR Sarajevo
11. Boris Jokić, Eko Element Bugojno
12. Denis Žiško, Centar za ekologiju i energiju
13. Amra Selesković, Vesta
14. Indira Prljača, Vesta
15. Deniza Sovtić, TACSO BH
16. Slavica Drašković, TACSO BH
17. Adi Kolasević, TACSO BH

Dodatak 3: Lista učesnika tematske radionice "Strateško i operativno pozicioniranje"

1. Udruženje Bosper, Nezir Hodžić, Tuzla
2. Centar za razvoj civilnog društva u BiH, Ratko Garić, Doboj
3. Eko Element, Boris Jokić, Bugojno
4. Udruženje žena "Maja" Kravica, Nada Marković, Kravica
5. Savez za ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini, Slavko Inic, Vitez
6. Asocijacija za razvoj LEDA, Adela Mehinagić, Zenica
7. Udruženje za podršku i razvoj SISTEM, Vesna Katić, Brčko
8. Udruženje Nezavisni biro za razvoj (NBR), Enver Sarvan, Modriča
9. COOR, Semra Fejzibegović, Sarajevo
10. Centar za održivi razvoj, Adis Rejzović, Brčko
11. Savez za povratak izbjeglih i raseljenih Bosanske Posavine, Pavo Dujak, Brod
12. Centar za politike i upravljanje, Adis Muhović, Sarajevo
13. Organizacija za istraživanje, ruralni razvoj i prirodnu okolinu Draženko Budimir, Banja Luka
14. Green Council, Sanela Klarić, Sarajevo
15. Green Council, Amela Kozić, Sarajevo
16. PRONI Brčko, Jasmin Jašarević, Brčko
17. Vesta, Indira Prljača, Tuzla
18. Vesta, Amra Selesković, Tuzla
19. Deniza Sovtić, TACSO BH
20. Slavica Drašković, TACSO BH

Dodatak 4: Lista učesnika višesektoralne radionice

1. Agencija za rad i zapošljavanje BiH, Aleksandra Pejović, Sarajevo
2. Agencija za rad i zapošljavanje BiH, Delila Izmirlija, Sarajevo
3. Asocijacija za razvoj LEDA, Adela Mehinagić, Zenica
4. Centar za ekologiju i energiju, Denis Žiško, Tuzla
5. Centar za politike i upravljanje, Adis Muhović, Sarajevo
6. Centar za razvoj civilnog društva u BiH, Esad Bećirević, Doboj
7. Centar za razvoj civilnog društva u BiH, Ratko Garić, Doboj
8. COOR, Semra Fejzibegović, Sarajevo
9. DEI BiH, Midhat Džemić, Sarajevo
10. Eko Element, Boris Jokić, Bugojno
11. Federalni zavod za poljoprivredu, Esad Brković, Sarajevo
12. Federalni zavod za programiranje razvoja, Denis Vasić, Sarajevo
13. Federalni zavod za statistiku, Hidajeta Bajramović, Sarajevo
14. Federalni zavod za statistiku, Samka Avdić, Sarajevo
15. Green Council, Sanela Klarić, Sarajevo
16. Inicijative preživjelih od mina, Amira Kavgić, Tuzla
17. Inicijative preživjelih od mina, Samedin Kurtalić, Tuzla
18. LINK Mostar, Tomislav Majić, Mostar
19. Ministarstvo civilnih poslova BiH, Zibija Hodžić, Sarajevo
20. Ministarstvo civilnih poslova BiH, Hajrija Dautović, Sarajevo
21. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Mirjana Begović, Sarajevo
22. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Vanda Medić, Sarajevo
23. Organizacija za istraživanje, ruralni razvoj i prirodnu okolinu, Mara Stipić Bagarić, Banja Luka
24. Organizacija za istraživanje, ruralni razvoj i prirodnu okolinu, Draženko Budimir, Banja Luka

25. Savez za ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini , Slavko Inic, Vitez
26. TACSO BIH, Slavica Drašković, Sarajevo
27. TACSO BIH, Deniza Sovtić, Sarajevo
28. Udruženje poljoprivrednika RS, Željka Čosić , Derventa
29. Udruženje žena "Maja" Kravica, Nada Marković, Kravica, Bratunac
30. Udruženje potrošača RS, Porobić Hakija
31. Vesta, Indira Prljača, Tuzla
32. Vesta, Amra Selesković, Tuzla